

**YANGI O‘ZBEKISTON GLOBALASHUV JARAYONIDA UMUMIY O‘RTA
TA’LIMDAGI O‘ZGARISHLAR**

Shaymardanova Dildora Xaydarjon Qizi
Nukus innovatsion instituti o‘qituvchisi

Davlatimiz tomonidan qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun^{III}, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi “O‘zbekiston Respublikasi xalq ta’limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” PF-5712-son Farmoni, 2020-yil 6-noyabrdagi “O‘zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta’lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6108-son Farmoni, “Ta’lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-4884-son Qarori, 2021-yil 25-yanvardagi “Xalq ta’limi sohasidagi ilmiy tadqiqot faoliyatini qo‘llab-quvvatlash hamda uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini joriy qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-4963-sonli Qarorida tizimda eng zamonaviy, ilg‘or va shaffof tashkiliy-huquqiy mexanizmlarini tatbiq etish masalalariga alohida e‘tibor berildi [1]. Mazkur huquqiy-me‘yoriy hujjatlarda O‘zbekistonda uzluksiz ta’lim tizimini rivojlantirish, mavjud muammolarni hal etish borasida bir qator o‘zgarishlar amalga oshirilmoqda.

1. Majburiy ta’lim tizimi (9+3) uchun 18 ta umumta’lim fanidan ta’lim mazmunining uzviyligi to‘liq ta’minlangan holda umumiy o‘rta hamda o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limining davlat ta’lim standartlari ishlab chiqildi. Amaldagi davlat ta’lim standartlari bundan 17 yil avval umumiy o‘rta ta’lim tizimi uchun alohida, o‘rta maxsus ta’lim tizimi uchun alohida ishlab chiqilgan edi. Takomillashtirilgan davlat ta’lim standartlari 2021–2030 yillar oralig‘ida bosqichma-bosqich amaliyotga joriy etiladi. Ular ta’lim-tarbiya jarayoniga yangi yondashuvning joriy etilishiga va u orqali o‘quvchilarda olgan bilimlarini amaliyotda to‘g‘ri qo‘llay olishga, mustaqil ijodiy fikrlash kabi ko‘nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

2. Zamon talablaridan kelib chiqib o‘quvchilarda informatika, axborot texnologiyalari fanining dastlabki tushunchalarini shakllantirish maqsadida I-IV sinflarda matematika fanini o‘qitish mazmuniga dasturlashning dastlabki tushunchalari singdirildi.

3. «Informatika va hisoblash texnikasi asoslari» fani «Informatika va axborot texnologiyalari» deb o‘zgartirildi. «Mehnat ta’limi» fani o‘quv rejada «Texnologiya» fani deb o‘zgartirildi hamda bugungi kun talablaridan kelib chiqib ko‘p tarmoqli yo‘nalishlarga asoslangan holda qayta ishlandi.

4. O‘quvchilarda ilk yoshdanoq shaxmat o‘yinlariga qiziqishini va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish maqsadida jismoniy tarbiya fanidan DTSga o‘quvchilarda shaxmat o‘yinini o‘rganish talablari singdirildi.

5. Maktab yoshidagi bolalarni umumiy o'рта ta'limga qamrab olish tuman (shahar) hokimliklarining qarori bilan maktablarga birlashtirilgan hududlar (mikrohudud) doirasida umumta'lim muassasasi pedagog-xodimlari tomonidan bolalarni birma-bir (uyma-uy) ro'yxatga olish orqali amalga oshiriladi. Bu maktablarda tahsil oluvchilar sonida nomutanosibliklarni bartaraf etishga xizmat qiladi. Endilikda belgilangan me'yorlar bo'yicha tegishli maydonga ega bo'lgan umumta'lim muassasasi sinflarining to'liqligi 35 nafardan ortib ketishiga yo'l qo'yilmaydi.

6. Sinf o'quvchilarini bo'lib o'qitish bo'yicha ham me'yorlar belgilandi. Jumladan, malakali o'qituvchilar yetarli bo'lgan hollarda o'quvchilar soni 25 nafar va undan ziyod bo'lgan I-IX sinflarda chet tili, ayrim fanlar chuqur o'rganiladigan davlat ixtisoslashtirilgan umumta'lim muassasalarida chuqurlashtirib o'qitiladigan fanlar, V-IX sinflarda informatika va mehnat ta'limi, VIII-IX sinflarda jismoniy tarbiya fani, ta'lim boshqa tilda olib boriladigan muassasalarning II-IX sinflarida o'zbek tili hamda ta'lim tili rus tili bo'lmagan muassasalarning II-IX sinflarida rus tili fani darslarini ikki guruhga bo'lib o'tishga ruxsat etiladi.

7. Namunaviy loyihalar bo'yicha qurilmagan, moslashtirilgan binolarda joylashgan, o'quvchilar soni yetarli bo'lmagan umumta'lim muassasalarida, olis (tog'li va cho'l hududi) aholi punktlarida joylashgan, ta'lim o'zbek tilida olib borilmaydigan maktablarda o'quvchilar soni sinflarni to'ldirishning o'ziga xos shart-sharoitlaridan kelib chiqib belgilanadi.

8. Olis (tog'li va cho'l hududi) aholi punktlarida yashovchi maktab yoshidagi bolalarning sifatli umumiy o'рта ta'lim olishini ta'minlash maqsadida tegishli tuman (shahar) hokimliklarining qarori asosida maktablarning filiallari tashkil etiladi. Bunday filiallarda o'quvchilar soni 100 nafargacha bo'ladi. Boshqa umumta'lim muassasalariga yaqinligi hamda moddiy-texnik bazasining holatidan kelib chiqib o'quvchilar soni 180 nafargacha bo'lgan maktablar ham filiallarga aylantirilishi mumkin.

9. Alohida sharoitlarda yoxud uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan bolalar umumiy o'рта ta'limni ixtisoslashtirilgan maktab, sanatoriy turidagi ixtisoslashtirilgan maktab-internat, inklyuziv (uyg'unlashgan) sharoitda yashash joylaridagi umumiy o'рта ta'lim maktablarida, uyda yakka tartibda, davolash-profilaktika muassasalarida stasionar sharoitda olishlari mumkin.

Muxtasar aytganda, davlatimiz rahbarining ta'lim va tarbiya sohasidagi tub islohotlarni yuksak bosqichga ko'tarish, mamlakatimizning taqdiri va kelajagi uchun mas'uliyatini o'z zimmasiga olishga qosir bo'lgan yangi avlod kadrlarni voyaga yetkazishga qaratilgan ishlarni izchil davom ettirish nafaqat bizning vazifamiz, balki muqaddas burchimizdir.

ADABIYOTLAR:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига Мурожаатномаси. 2020 йил 29 декабрь // “Халқ сўзи” газетаси, 2020 йил 30 декабрь. - №276 (7778)-сон.
2. “Халқ таълими соҳасидаги илмий тадқиқот фаолиятини қўллаб-қувватлаш ҳамда узлуксиз касбий ривожлантириш тизимини жорий қилиш чора-тадбирлари тўғрисида” Ўзб.Республикаси Президентининг қарори // Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 26.01.20201 й., 07/21/4963/0064-сон.
3. «Та’лим то’ғ’рисид» О‘zbekiston Respublikasining Qonuni. - Т.: Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi. - 2020 yil 24 sentyabr. 03/20/637/1313-son.
4. Qayumova, Y., & Urmonova, D. (2023). EXCLAVAS OF UZBEKISTAN - COMPARATIVE ANALYSIS OF THE ICHTIOFAUNALS OF SHAHIMARDAN AND SOKH. Scientific Journal of the Fergana State University, 29(4). Retrieved from <https://journal.fdu.uz/index.php/sjfsu/article/view/30>
5. Qayumova , Y., & Komilova , X. (2023). ON THE COMPARATIVE ANALYSIS OF THE MORPHOMETRIC CHARACTERISTICS OF THE TURKISH SAND FISH GOBIO LEPIDOLAEMUS (K.KESSLER1872). Scientific Journal of the Fergana State University, (3), 156. Retrieved from <https://journal.fdu.uz/index.php/sjfsu/article/view/2622>
6. Каюмова, Ёркиной Кабиловна, et al. "ВОПРОСЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ ВАЛЕОЛОГИИ." Вестник науки и образования 9-2 (112) (2021): 16-20.
7. Каюмова, Ёркиной Кобировна, and Дилдора Икромжоновна Комилова. "Биология гусеницы гранатовой плодовой плодожорки (Euzophera Bigella Zeller)." Проблемы современной науки и образования 10 (143) (2019): 12-14.
8. Каюмова, Ё. К., Д. Э. Урмонова, and А. М. Мирзалиев. "БИОЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ГРАНАТОВОЙ ПЛОДОЖОРКИ (EUZOPHERA BIGELLA ZELLER, 1848) В ФЕРГАНСКОЙ ДОЛИНЕ." The Way of Science (2014): 8.